

Wildschut helpt het NIVRA de 21^e eeuw in

Het advies van de commissie Schilder over de governance van het NIVRA is geslaagd, meent Wildschut. Althans, voor zover het zonder compromis blijkt geeft van de missie van het accountantsberoep: *to serve the public interest*. Vier suggesties voor meer duidelijkheid.

Wildschut*

Het NIVRA heeft een governance-commissie onder leiding van prof. dr. A. Schilder RA ingesteld, die zich heeft gebogen over een 'toekomstbestendig governance-model' voor het NIVRA. De commissie heeft gesproken met belanghebbenden om hen in de gelegenheid te stellen hun visie over rollen, taken en inrichting van het NIVRA aan de commissie mee te delen.

Tot onze blijde verrassing werd ook het Wildschut-overleg als stakeholder uitgenodigd. Vonden we leuk, sterker, we voelden ons vereerd, dus die uitnodiging hebben we met zes handen aangegrepen. Goed voorbereid verschenen wij aan een imposant grote tafel met imposant grote namen aan de overkant van die tafel.

Dit gesprek en het inmiddels verschenen rapport van de commissie vormden voor ons de aanleiding om onze visie over de structuur, opzet, doelstellingen en aanpak van het NIVRA in dit artikel toe te lichten. Mogelijk bent u het met onderdelen hiervan niet eens. De commissie is het in ieder geval niet op alle fronten met ons eens. Dit artikel is echter niet bedoeld als kritiek op de commissie, maar als onze bijdrage aan de discussie die door de commissie is opgeroepen.

Even kort samengevat, wat zien wij gebeuren in het vakgebied:

Diverse affaires hebben ervoor gezorgd dat het vertrouwen is afgenomen. Overheden en toezichthouders trachten dit vertrouwen te herstellen door meer regelgeving en strakkere naleving van regelgeving.

De wereld globaliseert. Invloeden op het gebied van vaktechniek, regelgeving en dergelijke vanuit het buitenland nemen toe, ook op gebieden waar wij Nederlanders het denken beter te weten. De opmerking "invloed vanuit het buitenland" is eigenlijk een eufemisme voor: het buitenland bepaalt. Nederland is geen eiland.

Waar het accountantsberoep ooit een zichzelf regulerend beroep was, is de controlefunctie nu wettelijk volstrekt ingekaderd, worden de verslaggevingnormen door derden vastgesteld, en staan we aan de vooravond van een fase waarin accountants ook de controlestandaarden van buiten krijgen opgelegd.

Kennis van comptabele techniek was en is fundament onder alle kennis van de accountant. Betrof dit vroeger kennis van doorschrijfboekhoudingen, tegenwoordig betreft dit kennis van computersystemen, databases, ERP-software, internet en computerstandaarden.

Het accountantsberoep is al lang geen aantrekkelijk alternatief meer voor wie wel de hersens heeft om te studeren maar niet het geld. Accountantskantoren concurreren op de arbeidsmarkt om zeer schaars, zeer hoog opgeleid en veeleisend talent.

Hoe vertalen wij deze ontwikkelingen nu naar een toekomstbestendige opzet en structuur van het NIVRA?

Stop met polderen en maak echte keuzen

Het NIVRA streeft naar een governance structuur die aansluit bij de positie van externe stakeholders, de verhouding tussen maatschappelijk belang en het ledenbelang. Maar het NIVRA heeft verschillende soorten leden met verschillende belangen. Je kunt het –per definitie- niet iedereen naar de zin maken. Stop dus met polderen. Tot onze teleurstelling wordt in het rapport van de commissie de kool en de geit weer gespaard. Het NIVRA moet een echte keuze maken tussen primair het belang van alle leden of het belang van het maatschappelijk verkeer.

Het NIVRA zegt zich primair te richten op drie taakgebieden: controle (audit), verslaggeving (accounting) en de bestuurlijke omgeving (governance). Daarnaast ondersteunt het NIVRA de adviesfunctie van de accountant.

Dat laatste mag van ons dus wel weg. De adviesfunctie van de accountant is geen taakgebied, het is een rol. Om tot een goede structuur te komen is een duidelijke keuze noodzaak, zowel in het belang van de accountant uit het openbaar beroep als van andere accountants. Accountants voeren audits uit en doen uitspraken over de betrouwbaarheid van informatie. Hierop dient het NIVRA dus aan te sluiten, en nergens anders. Als dit goed is geregeld, zal de maatschappelijke waardering voor het beroep ook afstralen over hen die buiten de ‘core business’ van de accountant werkzaam zijn.

Pluriformiteit is geen doel van het NIVRA. Pluriformiteit is een logisch gevolg van het succes van de wettelijke bescherming van de registeraccountant. Je organisatie afstemmen op een pluriform ledenbestand is het samenbrengen van tegengestelde belangen wat leidt tot verwatering. Het leidt ook tot veel onnodige discussies die zo kenmerkend zijn voor het beroep van de afgelopen periode. Dit brengt onnodige schade toe aan het beroep. Wat ons betreft dient de governance van het NIVRA dus de belangen van de openbaar accountant en van de stakeholders van die openbaar accountant te borgen.

Geef het maatschappelijk verkeer een echte stem

Naar aanleiding van de notitie Sterk en Divers is door het bestuur besloten het aantal bestuurszetels terug te brengen tot zeven, met een aangepaste verdeling. Omdat dit aantal praktische problemen met zich mee blijkt te brengen is het besluit voorlopig aangehouden.

Met Poolse landdagen organiseer je geen daadkracht. Praktische problemen zijn er om opgelost te worden, dus wij pleiten er voor het aantal bestuursleden wel degelijk, en op korte termijn, terug te brengen tot 7, of zelfs tot 5.

Het beroep heeft de pretentie het maatschappelijk verkeer te vertegenwoordigen, als “monitor” tussen principaal en agent. Het maatschappelijk verkeer bestaat echter niet, dus is het in het belang van accountants en hun klanten deze abstracte groep nader te definiëren. Te denken valt aan bedrijven, banken, overheid, toezichthouders, en deze mogen dus invloed krijgen in het NIVRA. Echte invloed, dus geen Advisory Boards, Councils, Commissarissen of Raden van Toezicht, maar gewoon in het bestuur. Accountants, fysiek zij aan zij met het maatschappelijk verkeer is voor ons, anders dan voor de commissie Schilder, wel een aantrekkelijk toekomstbeeld. Heel concreet: als het bestuur uit 7 leden bestaat, stellen wij een verdeling voor zoals:

Één voorzitter, RA. Één RA namens de kantoren met een Wta-OOB vergunning, één RA namens de kantoren met een Wta-vergunning en één RA namens de overige leden. Één lid, geen RA, aangewezen door het Ministerie van Financiën, één lid, geen RA, aangewezen door VNO/NCW en MKB-Nederland, en één lid, geen RA, voorgedragen door het bureau en aangewezen door de ledenvergadering.

Positionering van het NIVRA is niet zo moeilijk

Bij ieder kwadrant horen een andere taakopvatting en andere leidende beginselen. Ook past bij ieder kwadrant een ander governance-model. Als we naar buitenlandse accountantsorganisaties kijken, zien we een spreiding over alle vier de kwadranten.

Het bestuur van het NIVRA heeft haar voorkeur uitgesproken voor een pluriforme organisatie die primair het maatschappelijk belang dient. Dit betekent, uitgaande van de bovenstaande figuur, positionering in het kwadrant rechtsboven.

Nu leiden dergelijke kwadrantfiguren al snel tot een positionering in een kwadrant, dat als sociaal wenselijk wordt ervaren. Het kwadrant rechtsboven duidt op een grote reikwijdte en relevantie van de werkzaamheden van de accountant. Dat dit kwadrant dus door 23 van de 28 gesprekspartners van de Commissie Governance NIVRA is ingevuld, is niet bevreemdend.

Het is echter de vraag in hoeverre nu de twee bovenste kwadranten van elkaar zijn te onderscheiden. Betrouwbare audits richten zich altijd op een aantal controledoelstellingen die bekend staan onder het acroniem 'cavecod'. Wanneer deze controledoelstellingen alle gerealiseerd zijn in een audit, impliceert dit dat er niet alleen een betrouwbare audit is uitgevoerd, maar ook dat er betrouwbare informatie wordt verstrekt. Toereikende disclosure is immers één van de controledoelstellingen.

Het NIVRA dient zich daarom te realiseren dat bij haar keuze voor kwadrant rechtsboven (hoeder van betrouwbare informatie) het kwadrant linksboven (hoeder van betrouwbare audits) uiteindelijk de basis vormt voor de door haar gewenste maatschappelijke positie van de registeraccountant. Eénzijdige focus op de Financial Reporting Supply Chain zal op termijn negatieve effecten hebben op de kwaliteit van de audit en dus ook op de Financial Reporting Supply Chain.

Tot voor kort had het NIVRA twee middelen waarmee zij zich kon opstellen als hoeder van zowel betrouwbare audits als van betrouwbare informatie. Dit waren de kwaliteitsbewaking van de audits zelf middels het CTK, alsmede de invloed op de accountantsopleidingen. Het eerste wordt nu vakkundig door de AFM verricht en het heeft voor het NIVRA derhalve weinig zin om zich hier intensief mee te bemoeien. Het tweede middel, een goede accountantsopleiding, verdient daarom de volle aandacht in de toekomst, waarbij niet alleen de nadruk dient te liggen bij de opleiding *tot* accountant, maar ook op de opleiding *van* de accountant. Het is in de opleidingen dan wel van belang zich blijvend te richten op de drie inhoudelijke kerngebieden van de accountant.

Verzin geen kerngebieden er bij

Volgens het NIVRA bestuur zijn assurance, ten onrecht auditing genoemd, accounting en governance de drie inhoudelijke kerngebieden waar het NIVRA zich op moet richten. Daar zijn wij het mee eens.

Het bestuur acht een verbijzondering en/of aanvulling van deze gebieden goed denkbaar: informatietechnologie, finance & management, belastingadvies of niet-financiële informatie. Daar zijn wij het niet mee eens.

We werken één voorbeeld uit. Informatietechnologie is belangrijk, heel belangrijk zelfs. Maar het is altijd een onderdeel van één van de kerngebieden en nooit een op zichzelf staand onderwerp. Informatietechnologie binnen het accountantsvak heeft pas een betekenis in relatie tot één van de genoemde kerngebieden. Informatietechnologie en accounting kan bijvoorbeeld gaan over digitaal rapporteren. Informatietechnologie en assurance kan gaan over CAAT (Computer Assisted Auditing Techniques). Dit zijn twee totaal verschillende dingen. De toepassing van informatietechnologie kan dus alleen worden gedefinieerd binnen het kader van het kerngebied. Sterker, “informatietechnologie” in het kader van het accountantsberoep, is feitelijk geen ander vakgebied dan “comptabele informatiesystemen”. Dat was de kern van het accountantsberoep toen we grootboeken op papier vulden, dat is de kern van het accountantsberoep nu we relationele databases op harde schijven vullen. Miskent de centrale betekenis van informatietechnologie, en je miskent de kern van het accountantsberoep.

Streef naar een snelle fusie met NOVAA

In ons land is door wetgeving bereikt dat accountants die geen lid zijn van NIVRA of NOVAA zich geen accountant mogen noemen. De grote groep van administratiekantoren, die naar internationaal begrip accountancy diensten verlenen, mogen dit niet zo benoemen. Internationaal zie je wel onderscheid tussen accountants, wier beroepsorganisaties bij voorkeur lid zijn van IFAC, en accounting technicians, wier beroepsorganisaties dat niet zijn. In Nederland zie je een vergelijkbaar onderscheid: de academische accountants van IFAC-lid NIVRA, en de hbo-geschoolde technicians van niet-IFAC-lid NOVAA.

Het bizarre is alleen dat NOVAA al jaren er alles aan doet om voor een soort tweede NIVRA door te gaan. Zonder dezelfde opleidingseisen te stellen, zonder lid te worden van IFAC, heeft men geëist dat haar leden zich accountant mochten noemen, en zelfs dat ze voor de wet exact dezelfde rechten zouden krijgen.

Moet de markt daar blij mee zijn? Natuurlijk niet. Voor de markt zou het duidelijkheid geven als NIVRA en NOVAA daadwerkelijk zouden verschillen. Maar de suggestie die nu ontstaat, en die NOVAA dus continu krachtig moet bestrijden, is dat AA en RA wel hetzelfde *mogen*, maar niet hetzelfde *kunnen*. Kortom, de AA als een tweederangs RA. En laten we eerlijk zijn,

de vorige fusie-poging tussen NIVRA en NOvAA mislukte onder andere daarom omdat RA's hun AA-collega's niet voor vol aanzagen, en dus de RA-titel niet met hen wilden delen.

Het NOvAA heeft zichzelf dus zowel overbodig gemaakt, als haar leden in een onverdiend onmogelijke positie gemanoeuvreerd, in haar jarenlange streven om imitatie-NIVRA, of NIVRA-maar-dan-makkelijker, te spelen. De beide organisaties moeten dus hun verantwoordelijkheid nemen. Ofwel NOvAA gaat zich richten op de wereld waarin haar leden allang een evident bestaansrecht hebben opgebouwd en stopt met imitatie-NIVRA spelen, ofwel NIVRA neemt NOvAA volledig in zich op. NIVRA, en overigens evenmin NOvAA, kan simpelweg niet langer dulden dat het Nederlandse accountantsberoep achterhoede-discussies voert, die niets anders zijn dan navelstaarderij van beroepsorganisaties die zich weigeren te richten naar de marktordening die de facto allang bestaat. De schade voor zowel AA als RA is veel te groot, en noch de RA, noch de AA verdienen het dat hun belang zo wordt geschaad.

Samenvatting

De commissie is met een doordacht advies gekomen, dat op ongetwijfeld op breed draagvlak kan rekenen. Wat ons betreft is dat advies geslaagd, voorzover het zonder compromis blijkt geeft van de missie van het internationale accountantsberoep: *to serve the public interest*. Wij menen dat de tekst echter nog te veel open einden geeft, en stellen daarom voor om in ieder geval invulling te geven aan:

1. Zet het publieke belang volstrekt helder voorop.
2. Erken dat het accountantsberoep niet bestaat uit iedereen die toevallig RA of AA is, maar alleen uit diegenen die zich op academisch niveau bezig houden met assurance, accounting of governance, binnen het kennisdomein van comptabele informatie.
3. Zorg voor een slagvaardig bestuur, waarin naast de voorzitter accountants 50% van de leden leveren, en overige stakeholders de andere 50%.
4. Focus op de kwaliteit van de opleidingen, waarbij de drie inhoudelijke kerngebieden van de accountant bepalend zijn met aandacht voor de centrale betekenis van informatietechnologie.
5. Werk aan een duidelijke marktordening, waarbij NOvAA een heldere, onderscheiden positie heeft, of opgaat in het NIVRA. Erken daarbij het eigen karakter van de AA, en het grote belang dat de AA heeft in de markt.

Noot

* Wildschut is een virtueel netwerk van jonge accountants met een passie voor het vak. Wildschut gaat de discussie aan met het beroep door een weblog, door publicatie van artikelen, en door deelname aan debatten. Wildschut bestaat uit Marc van Hilvoorde, Arnout van Kempen en Albert Fieret.